

**PORVOONJOEN SUISTON
HOITONIITTYJEN
LINNUSTOSELVITYS
KEVÄÄLLÄ 2023**

Mauri Leivo

tilaaja: Uudenmaan ELY-keskus
2023

SISÄLLYS

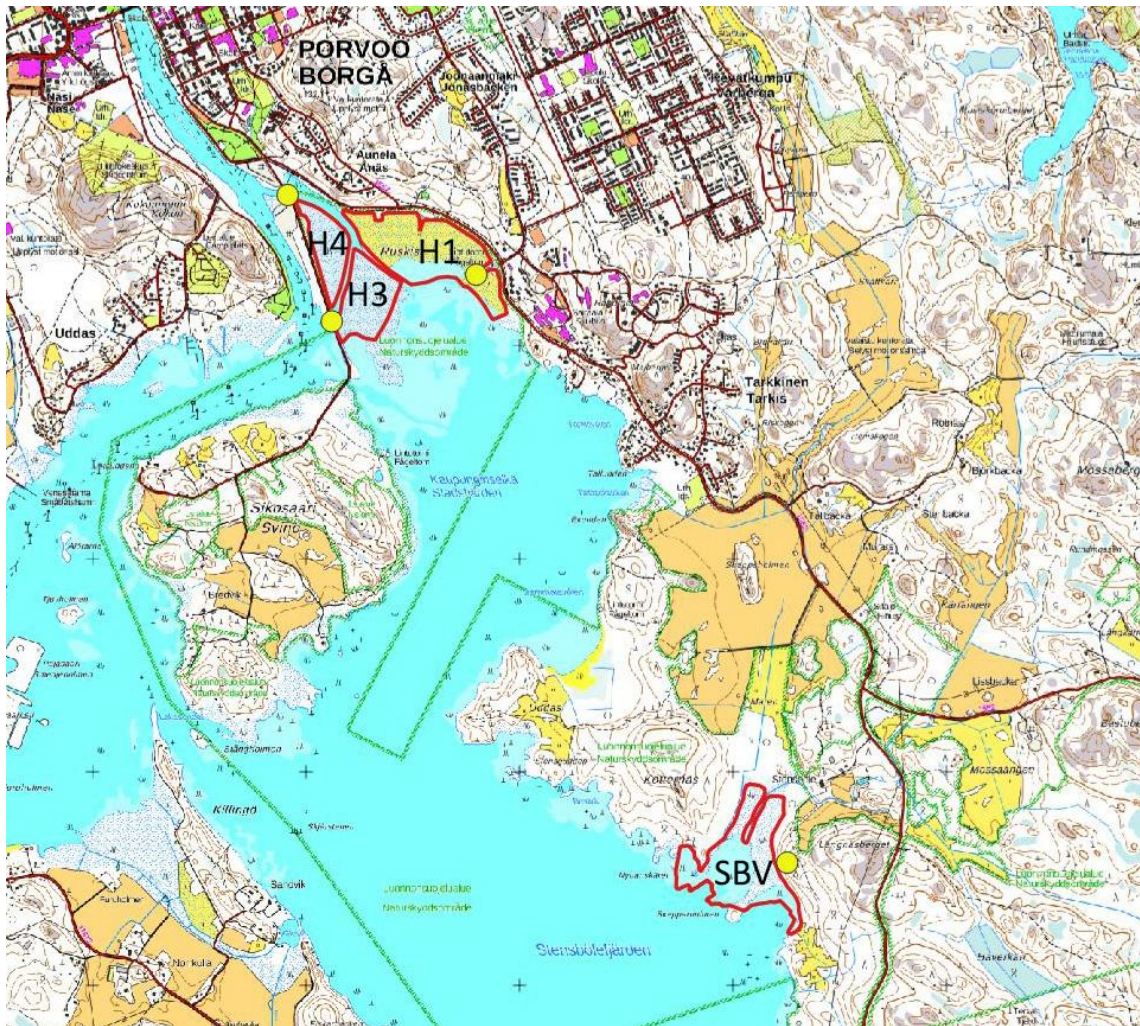
1. JOHDANTO	3
1.1 Hoitoniityt ja niillä tehdyt toimenpiteet	6
2. LASKENNAT	8
2.1 Laskentamenetelmät	8
2.2 Laskentojen toteutus	8
2.3 Laskentaolosuhteet	9
2.4 Parimäärien tulkinta	14
3. TULOKSET	15
3.1 Pesimälinnusto	15
3.2 Muutonaikaiset kerääntymät	19
3.3 Peto- ja varislinnut	23
3.4 Muut ruokavieraat	24
4. POHDINTAA	24
LÄHTEET	26
LIITE 1	26
Porvoonjoen suiston hoitoniittyjen laskentapäivät keväällä 2023.	

1. JOHDANTO

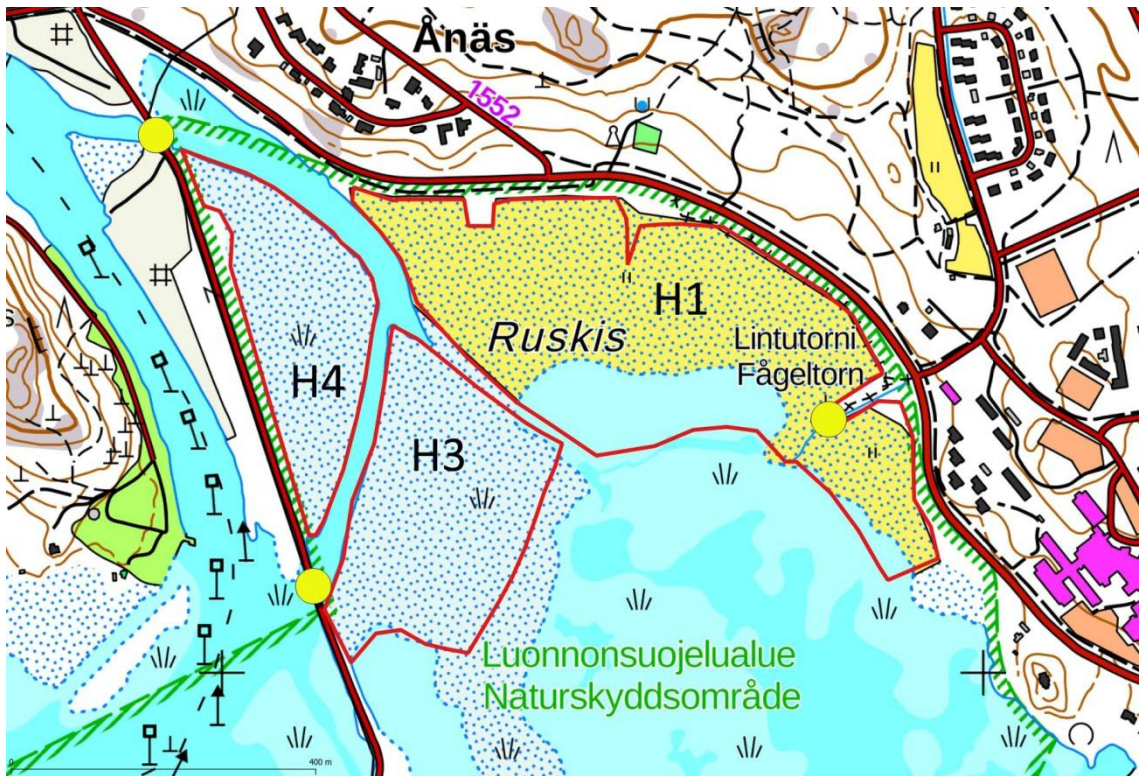
Tässä raportissa esitetään tiivistetysti Porvoonjoen suiston hoitoniityillä (Ruskis H1–H4, Stensböleviken) keväällä 2023 tehtyjen kosteikkolinnuston pesimä- ja muutonaikaisten laskentojen tulokset. Laskenta-alueet näkyvät kartoissa 1–3.

Laskentojen pääpaino oli muuttavien ja pesivien lintujen runsauden selvittämisessä. Sen ohella tehtiin havaintoja myös vedenkorkeuden ja peto- ja varislintujen vaikutuksesta hoitoniityillä esiintyvään linnustoon sekä lintujen liikkumisesta vierekkäin sijaitsevien Ruskiksen uusien hoitoniityjen (H3 ja H4) ja vanhan hoitoniityn (H1) välillä.

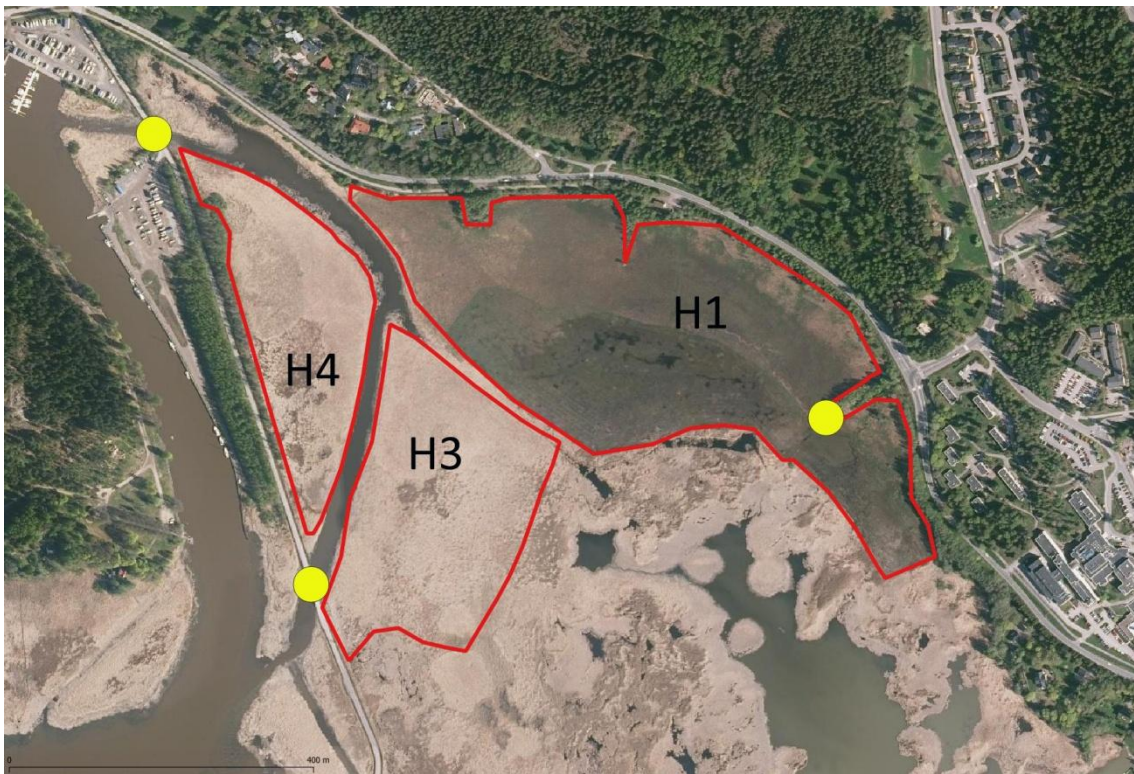
Selvitys on osa valtionhallinnon Helmi- elinympäristöohjelmaa 2021–2030 (Ympäristöministeriö).

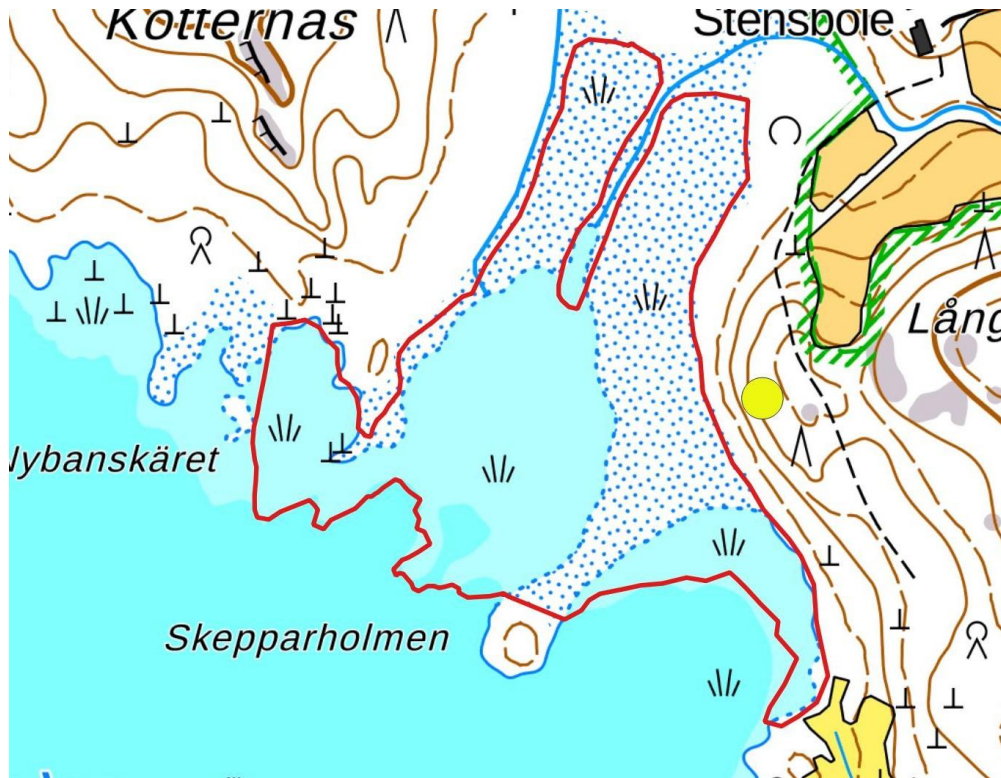
Kartta 1. Porvoonjoen suiston hoitoniityt (punaiset rajaukset ja osa-alueenimet) sekä laskentapisteet (keltaiset pallot) keväällä 2023. SBV = Stensböleviken.

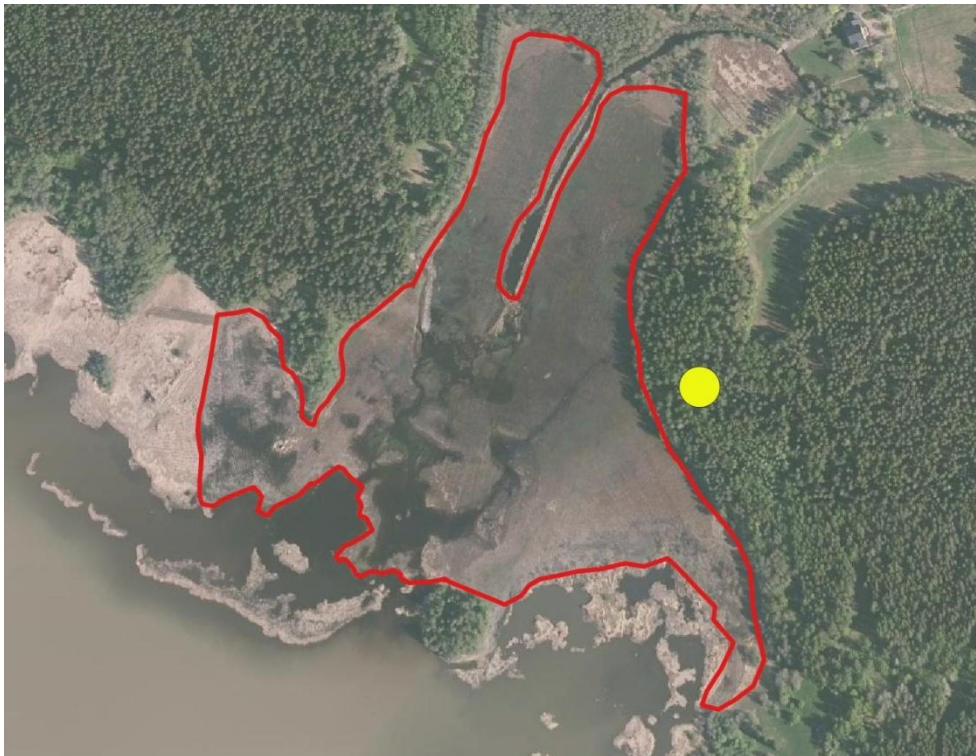
Kartta 2 a. Ruskiksen alueen hoitoniittyjen H1–H4 rajaukset ja osa-alueenimet sekä laskentapisteet (keltaiset pallot) keväällä 2023 peruskartalla...

Kartta 2 b. ... sekä ilmakuvassa.

Kartta 3 a. Stensbölevikenin hoitoniityn rajaus sekä laskentapiste (keltainen pallo) keväällä 2023 peruskartalla...

Kartta 3 b. ... sekä ilmakuvassa.

1.1 Hoitoniityt ja niillä tehdyt toimenpiteet

Ruskiksella on tehty ympäristöhallinnon toimesta pienimuotoisia kunnostus- ja hoitotoimia 1990-luvun lopulta lähtien (Lammi ym. 2007).

Kevään 2023 laskentakohteista osa-alue H1 (Ruskiksen Pohjoisniitty, 19 ha) on hoidettu vuodesta 2006 alkaen vuosittain koneellisten niittojen ja laidunnuksen avulla (kuva 4). Tällä hetkellä Pohjoisniitty on jaettu kahteen eri lohkokoon, joista uloimmalta ei makseta laidunnuskorvausta. Tämä mahdollistaa alueen niittämisen koneellisesti ely-keskuksen toimesta tukisäännösten puitteissa.

Kuva 4. Ruskiksen hoitoniityn H1 niittoa heinäkuussa 2021. Etualalla niittyä laiduntava ylämaankarja. Kuva: William Velmala.

Elokuussa 2022 Ruskiksella niitettiin kaksi uutta aluetta Sikosaarentien varrella (H3 8,0 ha ja H4 5,6 ha), joita yhdessä kutsutaan Länsiniityksi (kuva 5). Loppukesällä 2023 koneellinen niitto aiotaan toistaa kummallakin niityllä.

Kuva 5. Ruskiksen uudet hoitoniityt H3 (etualalla) ja H4 (jokiuoman vasemmalla puolella) eli yhteiseltä nimeltään Länsiniitty vastaniitettynä elokuussa 2022. Kuva: William Velmala.

Stensbölevikenin niitty (17,3 ha) niitettiin koneellisesti kesällä 2021 (kuva 6). Elo–syyskuussa 2022 niityllä laidunsi 12-päinen simmental-nautakarja. Kesällä 2022 ei tehty niittoa, mikä yhdessä alilaidunnuksen kanssa johti alueen nopeaan uudelleen ruoikoitumiseen laajalti, joskin ruoikko oli selvästi harvempaa kuin ennen niittoa (kuva 7). Alkukesällä 2023 heti laskentojen jälkeen alueelle tuli 15 charolaisnautaa laiduntamaan, minkä lisäksi tehdään niittomurskausta niityn ulko-osissa tukialueen ulkopuolella.

Kuva 6. Stensbölevikenin niittoa heinäkuussa 2021. Kuva: William Velmala.

Kuva 7. Stensbölevikenin hoitoniitty huhtikuussa 2023. Karjan edellisessä eniten käyttämä lyhytkasvuisempi, kaluttu ja tallottu alue (erottuu kuvassa tummempana) rajoittuu lahden itäreunalle (kuvan oikeassa reunassa) sekä Skepparsholmenin saarelle (kuvan vasemmassa reunassa) johtavalle vähän kuivemmalle kannakselle (kuvan keskellä). Muualla niitty on uudelleenruoikoitunut laajoilla alueilla (vaaleammat alueet) , joskin ruoikko on suhteellisen harvaa. Kuva: William Velmala.

2. LASKENNAT

2.1 Laskentamenetelmät

Porvoonjoen suiston hoitoniittyjen laskennat keväällä 2023 toteutettiin ympäristöhallinnon Helmi-linnustonseurantaohjeiden (Mikkola-Roos ym. 2021) mukaisesti.

Muuttavan ja pesivän vesi- ja rantalinnuston sekä avomaan varpuslintujen yksilö- ja parimäärät laskettiin yhden henkilön voimin (raportin tekijä) pistelaskentamenetelmällä vakioiduista, aiemmissakin Porvoonjoen suiston selvityksissä (esim. Leivo 2021) käytetyistä laskentapisteistä käsin (kartat 2–3). Laskentapisteiden havainnointisektorit kattoivat yhdessä varsin hyvin laskenta-alueet, lukuun ottamatta H1-alueen luoteisinta nurkkaa sekä Stensbölevikenin äärialueita, joiden linnustomerkitys on kuitenkin vähäinen.

Stensbölevikenillä laskentapiste sijaitsi metsärinteessä (kuvat 3a–b ja 12), jossa rantametsän aukkojen kautta pystyi tähyilemään kohtalaisen hyvin kolmesta eri kohdasta (kartalla olevan pisteen tuntumasta) laskenta-alueelle (ks. kuitenkin luku 2.3).

2.2 Laskentojen toteutus

Tämän selvityksen yksi päätavoitteista oli selvittää lepäilevien vesi- ja rantalintujen runsaus hoitoniityillä kevätmuuton aikana, pääpainon ollessa kahlaajissa. Sen vuoksi laskentoja tehtiin

tavanomaisia vesilintulaskentoja useammin ja erityisesti kahlaajien muuttoa silmällä pitäen (vrt. Helmi-ohjeet, Mikkola-Roos ym. 2021).

Laskentoja tehtiin 18.4.–27.5. välisenä aikana kaikkiaan 10, toisin sanoen keskimäärin neljän päivän välein (laskentapäivät, ks. liite 1 raportin lopussa). Joissakin tapauksissa, kun lintu- ja säätilanne ja/tai olosuhteet olivat erityisen otolliset, laskentoja tehtiin tiheemmin.

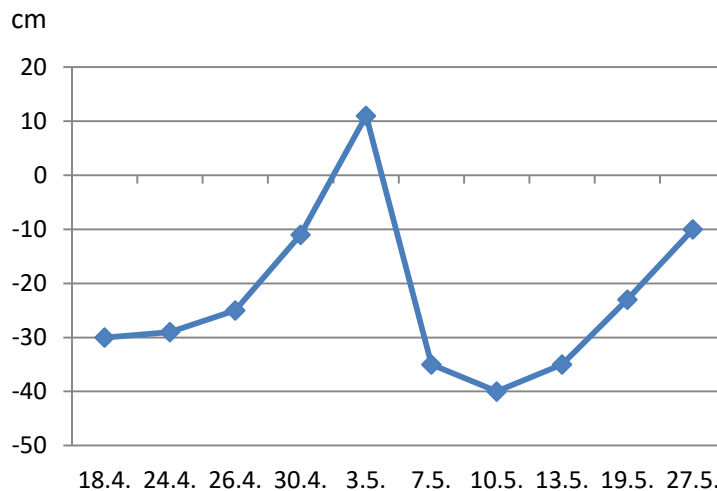
Useimmissa (7) laskennoissa alueiden laskentajärjestys oli: Ruskis H1... H3–4... Stensböleviken. Kolmesti laskenta tehtiin toisin päin, jotta myös Stensbölevikenillä tulisi havainnoitua varhaisaamalla lintujen aktiivisuushuipun aikaan.

Laskennan tyypillinen kesto eri osa-alueilla oli seuraava: Ruskis H1 1h 15min... H3–4 45min... Stensböleviken 50min.

2.3 Laskentaolosuhteet

Merivesi oli melkein koko laskentakauden hyvin alhaalla, tyypillisesti -20...-40 välillä (keskivesi) (kuva 8), minkä vuoksi vettä oli hoitoniityillä niukasti (kuvat 9–11a). Erityisen kuivia olivat hoitoniityt H3 ja H4, jotka olivat useimmilla laskentakerroilla pelkkää sänkipeltomaista ruokokunttaa vailla mitään vesilampareita (kuva 9a). Tämä ilmeni hoitoniityillä levähtävien lintujen, etenkin sorsien vähyytenä (ks. luku 3.2).

Ainoastaan yhdellä laskentakerralla (3.5.), kun vesi nousi vähän korkeammalle (+11 cm) (kuvat 9–11b), lintuja (etenkin ruokailevia muuttokahlaajia) näkyi niityillä varsin runsaasti.

Kuva 8. Vedenkorkeus (keskivesi) Porvoonjoen suiston hoitoniityillä keväällä 2023 eri laskentapäivinä.

Kuva 9 a. Ruskiksen hoitoniitty H3 (Länsiniitty) laskentojen matalimman veden (-40 cm) aikaan 10.5.2023.

Kuva 9 b. Ruskiksen hoitoniitty H3 (Länsiniitty) laskentojen korkeimman veden (+10 cm) aikaan 3.5.2023.

Kuva 10 a. Ruskiksen hoitoniitty H1 (Pohjoisniitty) laskentojen matalimman veden (-40 cm) aikaan 10.5.2023.

Kuva 10 b. Ruskiksen hoitoniitty H1 (Pohjoisniitty) laskentojen korkeimman veden (+10 cm) aikaan 3.5.2023.

Kuva 11 a. Stensbölevikenin hoitoniitty laskentojen matalimman veden (-40 cm) aikaan 10.5.2023.

Kuva 11 b. Stensbölevikenin hoitoniitty laskentojen korkeimman veden (+10 cm) aikaan 3.5.2023.

Viimeisellä laskentakerralla (27.5.) uusi samanvuotinen kasvillisuus (lähinnä järviruoko) oli ehtinyt kasvaa jo korkeaksi (30–50 cm), mikä (etenkin hoitoniityillä H3 ja H4) (kuva 11) haittasi selvästi lintujen havaittavuutta (peitti jopa töyhtöhyyppän kokoisia lintuja näkyvistä). Tämä selittää osaksi lintujen vähäisyyden noissa laskennoissa. Lisäksi Stensbölevikenillä rantapuuston uusi lehvästö haittasi viimeisellä laskentakerralla jonkin verran havainnointia laskenta-alueelle.

Laskennat tehtiin aamuisin hyvässä säässä ja pääosin myötävalossa.

Kuva 12. Näkymä Ruskiksen hoitoniitylle H3 viimeisessä laskennassa 27.5. Uusi kasvusto oli jo korkea ja haittasi lintujen havaittavuutta.

Kuva 12. Näkymä Stensbölevikenin laskentapisteestä hoitoniityn ulkoreunaan viimeisessä laskennassa 27.5. Lehvistö oli jo varsin tiheää ja häytti hieman lintujen havainnointia.

2.4 Parimäärien tulkinta

Eri lajien pari- ja reviirimäärien tulkinnassa noudatettiin Helmi-linnustonseurantaohjeita (Mikkola-Roos ym. 2021). Yksinkertaistettuna parimäärän tulkinta perustui sorsilla havaintoihin pesivistä pareista ja koiraista (yksittäiset tai pikkuparvissa olevat), muilla lajeilla (yleensä toistuviin) havaintoihin reviireistä ja pesistä.

Tulkinta pesivästä parista tehtiin pääsääntöisesti useiden eri laskentojen ja toisiaan tukevien havaintojen perusteella. Tässä selvityksessä pesiviksi pareiksi määriteltiin kaikki pesintään tai pysyvään reviiriin viittaavat havainnot riippumatta siitä, onnistuiko pesintä vai ei.

Kevään 2023 laskentatulosten perusteella saatuja parimääriä voitaneen pitää pääsääntöisesti varsin luotettavina, sillä hoitoniityillä pesivät parit lienevät tulleet varsin hyvin esille tiuhaan toistuvissa laskennoissa. Ainoastaan yksittäiset hoitoniittyjen äärilaidoilla pesineet parit ovat saattaneet jäädä havaitsematta.

3. TULOKSET

3.1 Pesimälinnusto

Porvoonjoen suiston hoitoniityillä pesi vuonna 2023 yhteensä 52 lintuparia ja 10 lajia (taulukko 1). Hieman yli puolet pesivistä linnuista oli kahlaajia (29 paria), erityisesti töyhtöhyppiä (16 paria), joka oli hoitoniityjen selvästi runsain pesimälaji. Verraten runsaasti hoitoniityillä pesi myös taivaanvuohia (8 paria), niittykirvisiä (8) ja västäräkkejä (8). Vesilintuja pesi yhteensä vain neljä paria.

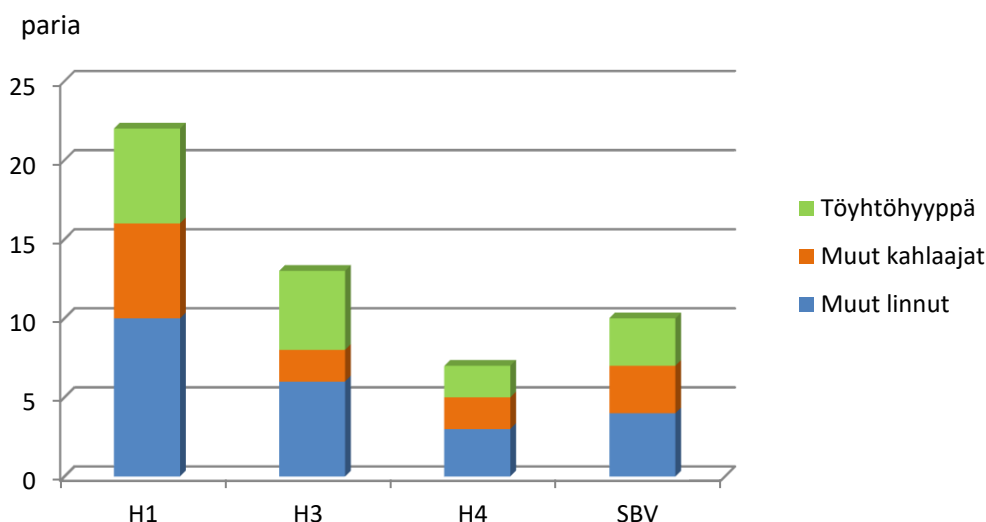
Taulukko 1. Porvoonjoen suiston hoitoniityjen pesimälinnuston parimäärät 2023.
Suojelukategoria: NT=silmällä pidettävä.

Laji	Paria yhteensä	H1	H3	H4	SBV	Suojelukategoria
Kyhmyjoutsen	1				1	
Sinisorsa	2	2				
Lapasorsa	1			1		
Kurki	1				1	
Töyhtöhyppä	16	6	5	2	3	
Punajalkaviklo	5	2	1	1	1	NT
Taivaanvuohi	8	4	1	1	2	NT
Kiuru	2		2			NT
Niittykirvinen	8	6	2			
Västäräkki	8	2	2	2	2	NT
YHTEENSÄ	52	22	13	7	10	

Selvästi eniten lintuja (22 paria) pesi Ruskiksen hoitoniityllä H1 eli Pohjoisniityllä (kuva 13), joka on hieman laajempi ja myös monimuotoisempi kuin muut hoitoniityt.

Stensbölevikenin pinta-alaan nähden verraten vähäistä pesivien lintujen määrää selittää ainakin osaksi alueen märkyys. Hoitoniitty oli lähes koko kevään enemmän tai vähemmän veden peitossa. Matalan vedenkin aikaan niityn sisäosissakin oli sen verran märkää, että useimmilla potentiaalisilla pesimälajeilla lienee ollut jokseenkin mahdotonta pesiä siellä. Hoitoniityn sisäosissa pesi ainoastaan yksi kurkipari, joka rakensi pesän kuiville jääneeseen ruokotuppaaseen, sekä kaksi paria taivaanvuohia, jotka pystyvät pesimään muita kahlaajalajeja

paremmin märillä rantaluhdilla. Lisäksi saattaa olla, että ruoikoiden ja metsien ympäröimäksi, suhteellisen kapeaksi aukiksi jäävä sisäosa ei houkuttele avomaan lajeja pesimään samassa määrin kuin avoimessa ulko-osassa.

Kuva 13. Porvoonjoen suiston eri hoitoniittyillä pesivien lintujen parimäärä vuonna 2023. Töyhtöhyppän ja muiden kahlaajien osuus eritelty.

Ruskiksen hoitoniittyillä alhainen vedenkorkeus sen sijaan esti pesiä jäämästä veden alle loppukeväällä, kuten monina keväinä tapahtuu. Heti laskentojen jälkeen kesäkuun alussa vesi kuitenkin nousi lähelle +10 cm:ä, minkä seurauksena monet pesinnät lienevät tuhoutuneet. Tämä koskenee varsinkin töyhtöhyppää, joista esimerkiksi Pohjoisniityllä (H1) useat parit rakensivat pesänsä niityn alavimpaan osaan (kartta 4 a), joka jää ensimmäisenä veden alle. Ilmeisesti juuri tämän vuoksi myöhemmin kesällä esimerkiksi Ruskiksen hoitoniittyillä tavattiin hyvin vähän kahlaajien poikasia (Leivo ym., selvityksen jälkeen tehdyt havainnot).

Pohjoisniityllä yksi hyppäpareista rakensi (kenties aiempien vuosien epäonnistumisista oppineena?) pesänsä korkeahkon saratuppaan päälle, jolloin pesä säästy toukokuun alun vedennousulta. Tämä pari sai myös kolme poikasta, joista ainakin yksi selvisi lentoon.

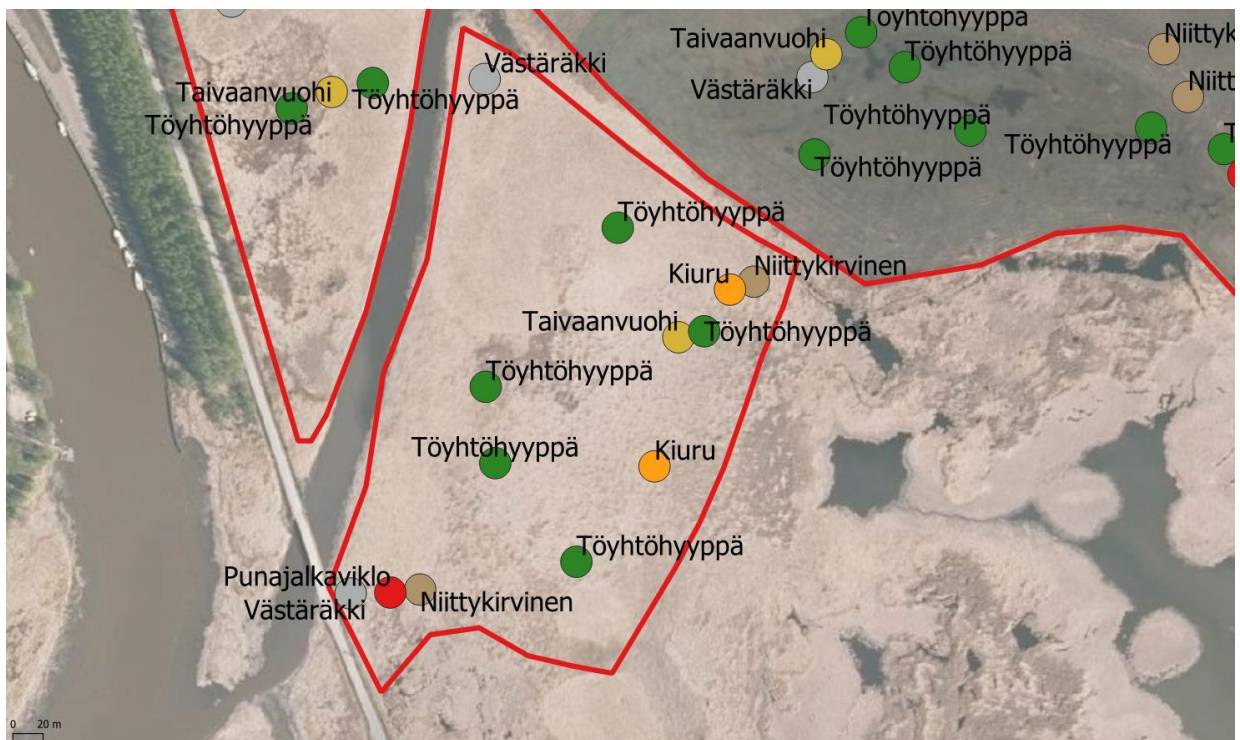
Hoitoniittyillä pesineet lintulajit ovat reviiirilintuja, joten ne pesivät suhteellisen hajallaan ympäri niittyjä (kartat 4 a–d).

Pohjoisniityllä (kartta 4 a) ääreisimmät osat (NW- ja SE-kulmaus) olivat melko ruoikoituneet, mikä selittää lintujen puuttumisen sieltä. Sama koskee vielä laajemmin Stensbölevikeniä, jossa laajat alat ovat avomaan linnuille (kahlaajat, avomaan varpuslinnut) jokseenkin soveltumatonta ympäristöä (kuva 7, luku 2.3).

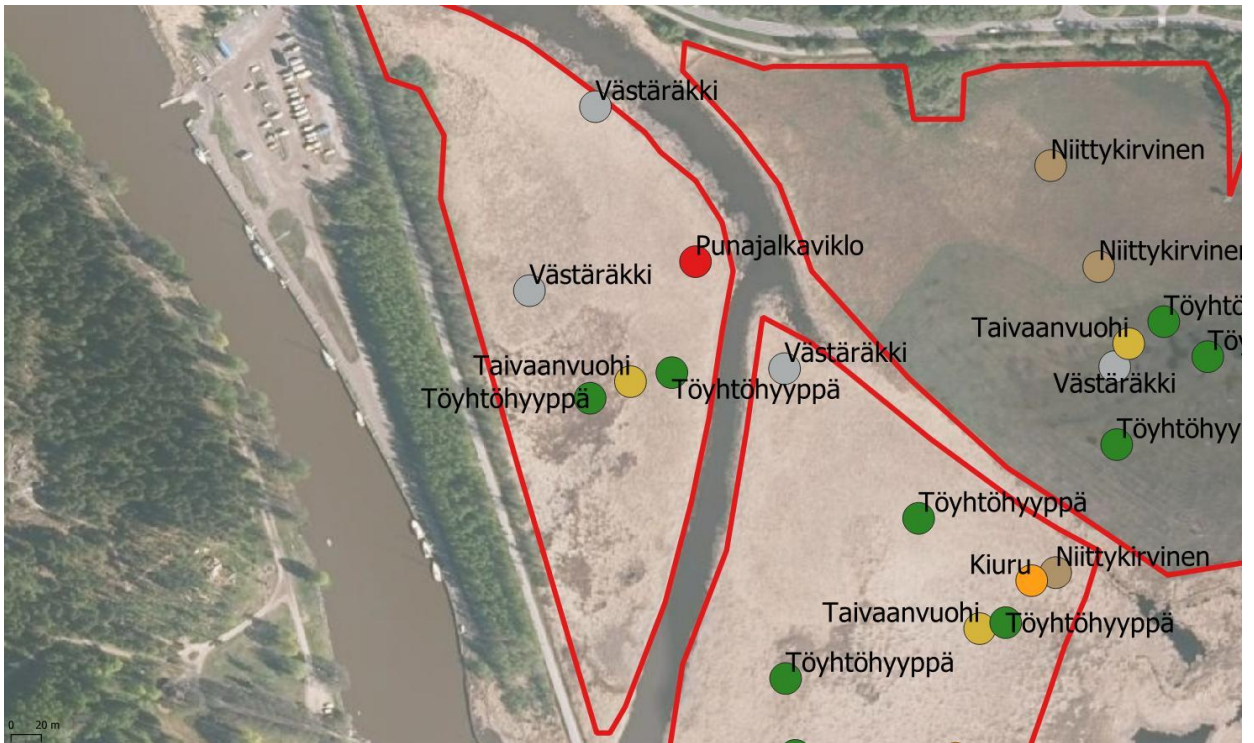
Lajeista niittykirvinen ja kiuru suosivat muita enemmän niittyjen kuivimpia osia.

Kartta 4 a. Ruskiksen hoitoniityn H1 lintureviirit vuonna 2023.

Kartta 4 b. Ruskiksen hoitoniityn H3 lintureviirit vuonna 2023.

Kartta 4 c. Ruskisen hoitoniityn H4 lintureviirit vuonna 2023.

Kartta 4 d. Stensbölevikenin hoitoniityn lintureviirit vuonna 2023.

3.2 Muutonaikaiset kerääntymät

Porvoonjoen suiston hoitoniityillä levähtävien lintujen määrä jäi varsin vaatimattomaksi. Pääsyyinä tähän lienee lähes koko kevään jatkunut tavanomaista alhaisempi vedenkorkeus, minkä vuoksi niityt olivat pääosin hyvin kuivia (luku 2.3). Toukokuun alussa vesi käväisi hetkellisesti vähän korkeammalla, mikä toi heti niityille verraten runsaasti lintuja, varsinkin kahlaajia (kuva 15).

Suistossa kerääntyvien runsaimpien lintulajien suurimmat päiväkohtaiset yksilömäärät eri hoitoniityillä on esitetty taulukoissa 2a–c

Taulukko 2a–c. Porvoonjoen suiston eri hoitoniityillä keväällä 2023 levähtäneiden runsaimpien vesi- ja rantalintujen yksilömääriä: a) H1 (Pohjoisniitty), b) H3+H4 (Länsiniitty), c) Stensböleviken. Suurin päiväsomma ja sitä vastaava päivämäärä; keskimääräinen yksilömäärä/laskenta; niiden päivien lukumäärä, jolloin laji havaittiin selvitysalueella (kaikkiaan havainnointipäiviä oli 10); sekä havaittujen päiväsommien yhteissomma. Suojelukategoriaselitykset: CR = äärimmäisen uhanalainen, NT=silmällä pidettävä, DIR=EU:n lintudirektiivin liitteen I laji, VAST=Suomen kansainvälisen suojeluvastuun laji.

A) RUSKIS POHJOISNIITTY (H1)

	Yksilöä max	Pvm	Yksilöä keskim/ laskenta	Havainto- päivien lkm	Päiväsomma yhteensä	Suojelu- kategoria
Suokukko	7	13.5.	2	4	15	CR VAST
Taivaanvuohi	38	18.4.	9	10	88	NT
Valkoviklo	14	30.4.	3	6	26	NT
Liro	91	7.5.	13	7	126	NT DIR VAST

B) RUSKIS LÄNSINIITTY (H3+H4)

	Yksilöä max	Pvm	Yksilöä keskim/ laskenta	Havainto- päivien lkm	Päiväsomma yhteensä	Suojelu- kategoria
Suokukko	6	3.5.	1	1	6	CR VAST
Taivaanvuohi	5	3.5.	3	10	30	NT
Valkoviklo	1	3.5.	0	2	2	NT
Liro	62	3.5.	9	3	93	NT DIR VAST

C)

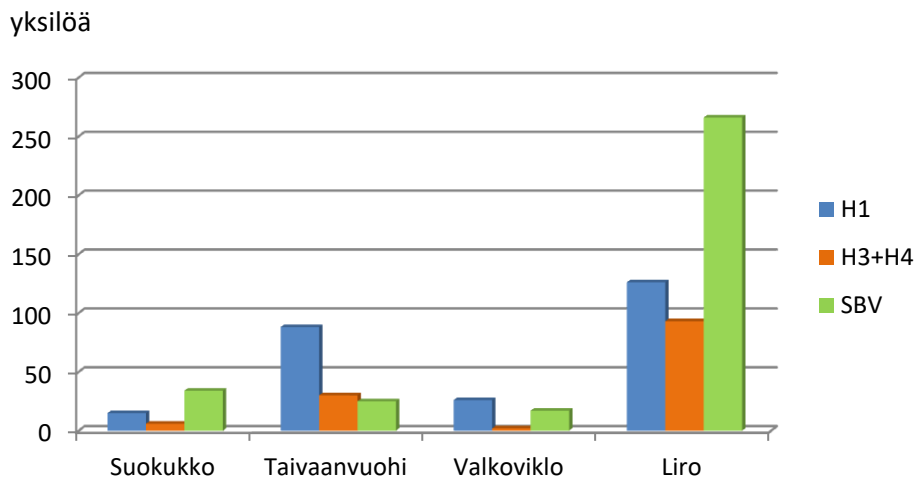
STENSBÖLEVIKEN

	Yksilöä max	Pvm	Yksilöä keskim/ laskenta	Havainto- päivien lkm	Päiväsummat yhteensä	Suojelu- kategoria
Tavi	150	30.4.	41	10	408	VAST
Sinisorsa	28	18.4.	7	6	72	
Suokukko	23	10.5.	3	5	34	CR VAST
Taivaanvuohi	7	18.4.	3	8	25	NT
Valkoviklo	6	24.4.	2	6	17	NT
Liro	190	10.5.	27	8	266	NT DIR VAST
Naurulokki	40	18.4.	10	10	101	VU

Ruskiksen hoitoniityillä sorsien määrä oli poikkeuksellisen vähäinen. Kun kevään 2021 laskennoissa (Leivo 2021) Pohjoisniitylle (H1) kerääntyi parhaimmillaan esimerkiksi yli 200 tavia, tässä laskennassa suurin määrä oli vain kaksi!?

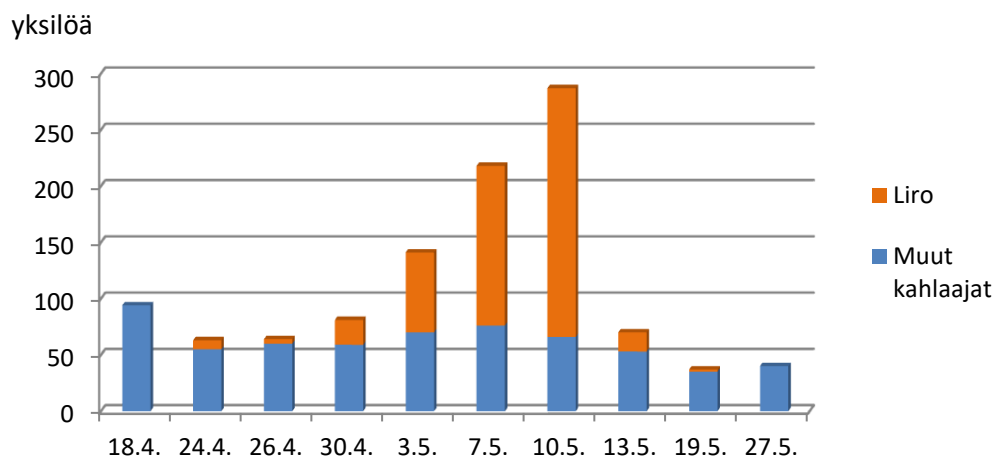
Stensbölevikenillä sorsia, erityisesti taveja, näkyi sitä vastoin suhteellisen runsaasti (taulukko 2c), sillä se on alueena selvästi Ruskiksen hoitoniittyjä vetisempi (kuva 7). Lisäksi sen ulkoreuna rajautuu avoveteen, jolloin siellä on miltei aina sopivasti veden peittämiä ja siten sorsien suosimia alueita (kartta 3 b). Tavi pienikokoisena sorsana pystyy hyödyntämään myös Stensbölevikenin hoitoniityn kaltaisia matalavetisiä alueita, joilla isompien sorsalajien, kuten sinisorsan, on hankalampi liikkua ja ruokailla.

Kahlaajille alhaalla pysytellyt vesi ei ollut yhtä suuri ongelma, sillä niille sopivaa märkiä, lietteisiä alueita syntyi useammin. Kuitenkin Ruskiksen hoitoniityistä H3 ja H4 olivat alhaisen vedenkorkeuden takia suuren osan keväästä liian kuivat kahlaajille. Tämä näkyi miltei kaikilla kahlaajalajeilla muita hoitoniittyjä vähäisempinä yksilömäärinä (kuva 14).

Kuva 14. Porvoonjoen suiston hoitoniityillä keväällä 2023 levähtäneiden runsaimpien kahlaajalajien yhteenlaskettuja yksilömääriä.

Kahlaajista selvästi runsain laji oli liro (kuvat 14 ja 15), joka esiintyy Porvoon seudulla ainoastaan läpimuuttajana. Lajin päämuuttoaikaan toukokuun alussa vesi nousi sopivasti tarjoten lirolle hyviä ruokailumahdollisuuksia kaikilla hoitoniityillä. Tälle silmälläpidettävälle vastuulajillemme Porvoonjoen suiston hoitoniityt näyttävätkin olevan varsin tärkeä lepäily- ja ruokailualue.

Kuva 15. Porvoonjoen suiston hoitoniityillä keväällä 2023 levähtäneiden lirojen ja muiden kahlaajien yksilömäärä eri laskennoissa.

Muiden kahlaajalajien yksilömäärät jäivät suhteellisen vaatimattomiksi, ja useimmilla lajeilla valtaosa tai kaikki hoitoniityillä havaitut yksilöt kuuluivat pesimäkantaan. Tämän vuoksi niiden yksilömäärä eri laskennoissa pysytteli suhteellisen vakiona (kuva 15).

Kahlaajat suosivat selvästi hoitoniityjen märimpiä ja toisaalta avoimimpia osia, joissa oli tarjolla avolietettä (kartat 5 a–b). Kuten aiemmin on todettu, näiden alueiden saatavuus ja soveltuvuus riippuvat paljolti vedenkorkeudesta.

Huomionarvoisena seikkana havaittiin, että Pohjoisniityn (H1) lietteet eivät näyttäneet kelpaavan kahlaajille erityisen hyvin ruokailualueena. Useilla laskentakerroilla havaittiin, että muualla suistossa kahlaajia ruokaili ja viipyi verraten pitkään, mutta Pohjoisniityltä kahlaajat jatkoivat matkaan kohta laskeuduttuaan. Kyseessä on ilmeisesti jokin ravintoon liittyvä syy, jota olisi hyvä tutkia lisää.

Harvinaisimpia hoitoniityillä havaittuja levähtäjiä olivat heinätavi (SBV, kolmena päivänä 1–2 yks), mustapystökuiri (H1, kerran 1 yks), jänkäsirriäinen (H1, kerran 3 yks) sekä lapinkirvinen (H1, kerran 1 yks).

Kartta 5 a. Kahlaajien tärkein kerääntymisalue Ruskiuksen Pohjoisniityllä (H1) keväällä 2023. Keltainen täppä = laskentapiste (lintutorni).

Kartta 5 b. Kahlaajien ja sorsien tärkein kerääntymisalue Stensbölevikenillä keväällä 2023.

3.3 Peto- ja varislinnut

Porvoonjoen suiston hoitoniityillä havaittiin kaikissa kevään 2023 laskennoissa paikallisina pieniä määriä sekä peto- että varislintuja.

Säännöllisesti alueella saalistavista pedoista merkittävimpiä olivat merikotkat. Erityisen näkyvää niiden läsnäolo olivat Stensbölevikenillä, joka rauhallisuutensa vuoksi sopii parhaiten näille ihmisiä kartteleville petolinnuille (taulukko 3). Siellä kotkat aiheuttivat jatkuvaa häirintää ja vaaraa erityisesti sorsille, joiden havaittiin poistuvan toisinaan kokonaan lahdelta kotkien takia. Vaikka merikotkan ruokalistalle kuuluu keväisin pääasiassa haukia ja muita rantavesissä kutevia kaloja, ne saalistavat tilaisuuden tullen myös keski- ja isokokoisia lintuja. Lisäksi vaarallisten petolintujen alituinen läsnäolo lienee vähentänyt alueelle pesimään jääneiden kahlaajien ja sorsien määrää.

Enimmillään Stensbölevikenillä havaittiin peräti yhdeksän merikotkaa, jotka oleilivat pitkiä aikoja niityn ulko-osassa tai istuskelivat rantapuissa. Enemmistö alueella havatuista merikotkista oli esiaikuisia pesimättömiä lintuja.

Ruskiksen hoitoniityillä merikotkia ei juuri havaittu. Siellä ihmisiä ja autoja on näkyvillä ja kuuluvilla koko ajan, mikä vaikuttanee kotkien esiintymiseen.

Yksittäisiä ruskosuohaukkoja nähtiin saalistamassa hoitoniityillä usein. Ne nostattivat lentoon varsinkin kahlaajia ja taveja, jotka kuuluvat haukan saalistalajeihin.

Varikset ovat tottuneita ihmiseen, ja niitä näkyi myös Ruskiksella kaikissa laskennoissa, yleensä muutamia yksilöitä. Vaikka varikset eivät aiheuttaneet ruokaileville vesi- ja

rantalinnuille juuri häiriötä, niidenkin läsnäolo lienee vaikuttanut lintujen päätökseen jäädä alueelle pesimään. Varikset verottavat jokseenkin kaikkien kosteikkolintujen munia ja poikasia.

Taulukko 3. Stensbölevikenillä keväällä 2023 havaittujen merikotkien ja varisten runsaus. Suurin päiväsomma ja sitä vastaava päivämäärä; keskimääräinen yksilömäärä/laskenta; niiden päivien lukumäärä, jolloin laji havaittiin selvitysalueella (kaikkiaan havainnointipäiviä oli 10); sekä havaittujen päiväsommien yhteissomma.

	Yksilöä max	Pvm	Yksilöä keskim/ laskenta	Havainto- päivien lkm	Päiväsommat yhteensä
Merikotka	9	18.4.	4	9	37
Varis	6	24.4.	2	7	20

3.4 Lokkilinnut

Peto- ja varislintujen lisäksi hoitoniityillä havaittiin ruokavieraina jonkin verran lokkilintuja. Runsain laji oli naurulokki, jota havaittiin kaikilla hoitoniityillä useimmissa laskennoissa, mutta merkittävämmässä määrin vain Stensbölevikenillä (taulukko 2 c). Ruskiksen hoitoniityillä eniten lokkilintuja havaittiin toukokuun alussa, kun vesi nousi niityille.

4. POHDINTAA

Porvoonjoen suiston hoitoniityillä lähes koko kevään vallinnut hyvin alhainen vedenkorkeus (luku 2.3) lienee vaikuttanut laskennoissa havaittuun vesi- ja rantalinnuston runsauteen ja lajistoon. Levähtävien ja ruokailevien vesi- ja rantalintujen määrät olivat pääsääntöisesti varsin vähäiset. Esimerkiksi Ruskiksen Pohjoisniityllä (H1) havaittiin keväällä 2023 vain yksittäisiä sorsia normaalikeväiden satojen sijaan (esim. Leivo 2021).

Sen sijaan pesiviä lintuja saattoi esiintyä tavallista enemmän, koska kuivilla olevia pesäpaikkoja oli tarjolla tavanomaista enemmän.

Kevään 2023 laskennoissa tehtyjen havaintojen perusteella Stensböleviken sisäosat vaikuttivat olevan linnuille haasteellinen alue. Keväällä matalammankin veden aikaan niityllä oli yleensä hieman vettä (tai ainakin sangen märkää), minkä vuoksi pesän perustaminen saattoi olla useimmille linnuille vaikeaa tai mahdotonta (luku 3.1). Samaan aikaan vettä oli kuitenkin liian vähän, jotta esimerkiksi sorsat olisivat voineet käyttää niittyä ruokailualueena. Niityn sisäosiin ei ollut vielä kehittynyt myöskään kahlaajille soveliaita lietteikköjä.

Stensbölevikenin hoitoniityn sisäosissa havaittujen lintujen vähäisyyteen lienee vaikuttanut myös alueen osittainen uudelleenruokoituminen kesän 2021 niiton jälkeen. Mikäli hoitoniitty saadaan tulevina vuosina pidettyä avoimempaan laidunnuksen ja koneellisen niiton avulla, se voi lisätä avomaan lintujen halukkuutta pesiä ja ruokailla alueella.

Ruskiksen lintujen liikkuminen vanhan (H1) Pohjoisniityn ja uuden Länsiniityn (H3–4) välillä oli ennakoitua vähäisempää. Vain joissakin laskennoissa havaittiin yksittäisten lintujen siirtyilevän niittyjen välillä. Tähän saattoi tosin osittain vaikuttaa tavanomaista alhaisempi vedenkorkeus ja siitä seurannut lintujen vähyys. Korkean veden aikaan Ruskiksen hoitoniitystä olisi saattanut tulla jokseenkin yhtenäinen vesialue, jolloin linnut myös olisivat liikkuneet enemmän niittyjen välillä.

Ruskiksen uusilla hoitoniityillä H3 ja H4 tulevien niittojen yhteydessä olisi hyvä rouhia tai lanata niityn pohjaa niin, että ruokokuntan sekaan tulisi kasvillisuudesta vapaita liete- ja vesilaikkuja, jotka parantaisivat olennaisesti vesi- ja rantalintujen ruokailumahdollisuuksia, erityisesti matalan veden aikaan. Niityille voisi myös kaivaa pieniä lampareita, jotka pysyisivät pitempään märkinä.

LÄHTEET

Lammi E, Nironen M & Vauhkonen M 2007: Porvoonjoen suiston–Stensbölen hoito- ja käyttösuunnitelma. Uudenmaan ympäristökeskuksen raportteja 6/2007. Uudenmaan ympäristökeskus.

Leivo M 2021: Porvoonjoen suiston linnustaselvitys keväällä 2021.

https://asiakas.kotisivukone.com/files/psly.kotisivukone.com/tiedostot/raportti_Porvoonjoen-suiston-linnustaselvitys-kevaalla-2021_lopullinen_MauriLeivo.pdf

Mikkola-Roos M, Pessa J, Rusanen P & Sammalkorpi I 2021: Linnuston seurantaohjeet, Helmi-ohjelma, Lintuvedet. Suomen ympäristökeskus.

Ympäristöministeriö: Helmi-elinympäristöohjelma 2021-2030/ Lintuvesien ja kosteikkojen kunnostaminen. <https://ym.fi/helmi>

LIITE 1

Porvoonjoen suiston linnustaselvityksen 2021 laskentapäivät:

Huhtikuu: 18., 24., 26. ja 30.

Toukokuu: 3., 7., 10., 13., 19. ja 27.

Laskennat suoritti raportin tekijä, poislukien 7.5. jolloin alueen laski William Velmala.